

16. MEKTUP

١٦- ﴿الْمَكْتُوبُ السَّادِسَ عَشَرَ: إِلَى مَوْلَانَا أَحْمَدَ الدِّينِيِّ فِي بَيَانِ سِرِّ عَدَمِ
اطَّلَاعِ السَّالِكِ عَلَى أَحْوَالِهِ وَمُشَاهَدَتِهَا فِي مَرَايَا الْمُسْتَرَشِدِينَ﴾

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى وَصَلَ الْمَكْتُوبُ الشَّرِيفُ وَذَكَرْتُمْ فِيهِ
بِأَنِّي لَا أَحَدٌ فِي نَفْسِي شَيْئًا مِنْ أَحْوَالِ هَذِهِ الطَّائِفَةِ الْعَلِيَّةِ وَمَوَاجِدِهِمْ وَعُلُومِهِمْ
وَمَعَارِفِهِمْ وَمَعَ ذَلِكَ كُنْتُ عَلِمْتُ الطَّالِبِينَ الطَّرِيقَةَ فَتَأَثَّرًا تَأَثَّرًا كَثِيرًا وَظَهَرَتْ مِنْهُمَا
أَحْوَالٌ غَرِيبَةٌ فَمَا يَكُونُ وَجْهُ ذَلِكَ (اعْلَمْ) أَنَّ الْأَحْوَالَ الَّتِي ظَهَرَتْ مِنْ ذَنْبِكَ
الشَّخْصِينَ كَانَتْ مِنْ عَكْسِ أَحْوَالِكُمْ ظَهَرَ فِي مَرَايَا اسْتِعْدَادِهِمَا وَلَكِنَّا كَانَا صَاحِبِي
عِلْمٍ عَرَفَا أَحْوَالَهُمَا وَذَلَّاكُمْ أَيْضًا عَلَى الْعِلْمِ بِحُصُولِ الْحَالِ الْمَسْتُورِ كَمَرَّةٍ تَذُلُّ
عَلَى كَمَا لَا تَخْفَى فِي الْإِنْسَانِ وَتُظْهِرُ مَحَاسِنَهُ الْمَكُونَةَ الْمَقْصُودُ حُصُولُ
الْأَحْوَالِ وَالْعِلْمُ بِالْأَحْوَالِ دَوْلَةٌ أُخْرَى يُعْطَى جَمْعُ هَذَا الْعِلْمِ وَجَمْعُ آخَرٍ لَا يُعْطَاهُ
وَمَعَ ذَلِكَ يَكُونُ كِلَاهُمَا مِنْ أَرْبَابِ الْوَلَايَةِ وَمُتَسَاوِينَ فِي الْقُرْبِ "فَمِنَّا مَنْ عِلْمٌ وَمِنَّا
مَنْ جَهْلٌ" مِنْ كَلَامِ هَذِهِ الطَّائِفَةِ يَنْبَغِي أَنْ لَا يَكُونَ مَحْزُونًا وَمُتَلَمِّيًا مِنْ عَدَمِ الْعِلْمِ
بِالْأَحْوَالِ وَيَنْبَغِي السَّعْيُ حَتَّى يَحْصُلَ الْأَحْوَالُ بَلْ حَتَّى يَحْصُلَ الْوُصُولُ إِلَى مُحَوَّلِ
الْأَحْوَالِ تَجَاوُزًا مِنَ الْأَحْوَالِ فَإِنْ لَمْ يَحْصُلِ الْعِلْمُ بِالْأَحْوَالِ بَلَا تَوْسُطِ الْمُسْتَرَشِدِينَ
يَنْبَغِي أَنْ يَقْنَعَ بِمُطَالَعَتِهَا فِي مَرَايَاهُمْ وَأَنْ يَكُونَ مُحْتَظًا مِنْ طَرِيقِ الْمَظَاهِيرِ وَيَحْصُلُ
الْأَحْوَالُ فَإِنْ لَمْ يَتَيَسَّرَ الْعِلْمُ بِالْأَحْوَالِ بَلَا تَوْسُطِ فَعَسَاهُ أَنْ يَحْصُلَ بِتَوْسُطِ
(وَكُتِبْتُمْ) أَيْضًا أَنْ دَوَامَ الْحُضُورِ عِبَارَةٌ عَنْ أَى شَيْءٍ وَكَثِيرًا مَا يُحَسُّ ذُهُولُ الْقَلْبِ
عَنْ هَذَا الْحُضُورِ فِي بَعْضِ الْمَشَاغِلِ فَيَنْبَغِي تَشْخِصُ الْحُضُورِ وَدَوَامِ الْحُضُورِ
(اعْلَمْ) أَنَّ الْحُضُورَ عِبَارَةٌ عَنْ حُضُورِ الْبَاطِنِ مَعَ حَبَابِ قُدْسِ الْحَقِّ جَلَّ سُلْطَانُهُ
شَبِيهٌ بِالْعِلْمِ الْحُضُورِيِّ الَّذِي الدَّوَامُ لَازِمُهُ هَلْ سَمِعْتَ أَحَدًا أَنَّهُ غَفَلَ عَنْ نَفْسِهِ فِي
وَقْتٍ مِنَ الْأَوْقَاتِ وَذَهَلَ وَالْغَلَّةُ وَالذُّهُولُ إِنَّمَا يَتَصَوَّرَانِ فِي الْعِلْمِ الْحُصُولِيِّ لَوْجُودِ
الْمُغَايِرَةِ فِي الْبَيِّنِ وَفِي الْعِلْمِ الْحُضُورِيِّ حُضُورٌ فِي حُضُورٍ دَائِمًا وَإِنْ كَانَ الْأَبْلَهُ فِي

جَهْلٍ مِنْ هَذَا الْحُضُورِ وَتُفُورٍ وَبِحُصُولٍ فِي غُرُورٍ فَكَانَ الدَّوَامُ لَازِمًا لِلْحُضُورِ
وَالَّذِي لَا دَوَامَ لَهُ فَهُوَ مَيَّالٌ إِلَى الْمَطْلُوبِ وَلَهُ شَبَاهَةٌ بِالْحُضُورِ الْمَذْكُورِ وَدَوَامُهُ
مُتَعَدِّرٌ لِكَوْنِهِ شَبِيهَا بِالْعِلْمِ الْحُصُولِيِّ الَّذِي هُوَ قَلِيلُ النَّصِيبِ مِنَ الدَّوَامِ "وَلِلَّهِ الْمَثَلُ
الْأَعْلَى" وَإِطْلَاقُ الْعِلْمِ الْحُصُولِيِّ وَالْعِلْمِ الْحُضُورِيِّ بِالنِّسْبَةِ إِلَى جَنَابِ قُدْسِهِ تَعَالَى
إِنَّمَا هُوَ عَلَى سَبِيلِ التَّشْبِيهِ وَالتَّنْظِيرِ فَإِنَّهُ تَعَالَى إِذَا كَانَ أَقْرَبَ إِلَى الْإِنْسَانِ مِنْ نَفْسِهِ
يَكُونُ خَارِجًا عَنْ حِيطَةِ الْعِلْمِ الْحُضُورِيِّ وَالْعِلْمِ الْحُصُولِيِّ وَإِنْ عَجَزَ أَرْبَابُ
الْمَعْقُولِ عَنْ تَصَوُّرِهِ وَلَمْ يَجِدُوا أَقْرَبَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَلَكِنَّ هَذَا الْمَعْنَى وَاضِحٌ عِنْدَ
أَرْبَابِ الْعِلْمِ الدِّينِيِّ وَحَاصِلٌ بِالسَّهُولَةِ بِعِنَايَةِ اللَّهِ تَعَالَى "رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً
وَهَبْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا" ثُمَّ لَا يَخْفَى أَنَّ لِأَخِي السَّيِّدِ حُقُوقًا كَثِيرَةً عَلَيْكُمْ وَهُوَ
مُتَأَذٍّ لِمَجِيئِكُمْ بِغَيْرِ إِذْنِهِ فَيَتَّبِعِي حُضُورَكُمْ فِي مُلَازِمَتِهِ بِلَا تَوَقُّفٍ لِتَلَاْفِي الْإِيذَاءِ فَإِنْ
جِئْتُمْ بِإِذْنِهِ فَلَا مُضَايَقَةَ يَتَّبِعِي أَنْ تُعَامِلُوا مُوَافِقًا لِمَرْضَاهُ وَأَنْ تَجِئُوا بِإِذْنِهِ وَمَا
أَكْتُبُ زِيَادَةً عَلَى ذَلِكَ.

﴿ TÜRKÇE ANLAMİ ﴾

Mevlana Ahmed ed-Deybenî'ye gönderilmiştir. Sûfînin kendi hallerine vakıf olamaması ve kendisini müritler aynasında görememesinin sırrı hakkındadır.

Allah'a hamd, peygamberlere selam olsun. Mektubunuz elimize ulaştı. Mektubunuzda, bu yüce taifenin manevi hallerinden hiçbir şey hissetmediğiniz halde iki kişiye tarikat talim ettiğinizi ve ikisinin de çok etkilenip garip hallerle karşılaştıklarını ifade ederek bunun sebebinin sormuşsun.

Kendilerine tarikat talim ettiğiniz bu iki kimsenin karşılaştığı manevi haller sizin hallerinizin onlara yansımalarından ibarettir. Onlar hallerini tespit edebilecek kabiliyete sahip oldukları için bu hali görebilmiş ve sizi de gizli halinizden haberdar etmişlerdir. Bu durum, ıpkı insandaki saklı kemâlâtı yansıtan ve gizli hünelerlerini gösteren ayna gibidir. Asıl olması gereken hal sahibi olmaktır. Halleri tespit edebilmek ise başka bir kabiliyettir. Bu kabiliyet bazılarına verildiği halde bazılarına verilmez. Ama buna rağmen her

ikisi de velilik makamına erebilir, eşit oranda Allah'a yakınlık kazanabilir. Bu yüce taifenin "bizden bilen de vardır, bilmeyen de vardır" sözü meşhurdur. Bu sebeple hallerinizi bilememenize üzülmeyin. Hallerin gerçekleşmesi için; hatta halleri de aşarak sürekli halleri değiştiren Allah'a ulaşmak için çalışmalısınız. Her ne kadar hallerinizi doğrudan göremeseniz de, müritleriniz aracılığıyla hallerinizi takip etmeniz ve bu yolla hallerinizden haz duymanız size kafidir. Önemli olan hal sahibi olmanızdır; onu doğrudan gözleseniz de gözlemeseniz de bir şey değişmez.

Mektubunuzda, devamlı huzur halinin ne olduğunu sormuş ve bazen işlerin yoğunluğuyla huzur halini kaybettiğinizi, dolayısıyla huzur halini ve bu halin devamının ne olduğunu iyi tespit etmek istediğinizi yazmışsınız.

Huzur insanın kalbinin Hak Sübhânehü'yle birlikte olmasıdır. Bu hal huzûrî ilme benzerlik arz eder. Nitekim bu halin devamlılığı söz konusu ilmin gereği olmaktadır. Sen, bir an olsun kendini unutan birini duydun mu? Unutmak ve gafil olmak husûlî ilimde söz konusu olan hallerdir. Çünkü husulî ilimde bilenle bilinen ayrı şeylerdir. Huzûrî ilimde ise daima huzur (birlik) içinde huzur vardır. Ahmak kimselerin bu huzur halini hissetmemesi ve husûlî ilimle avunması bu hakikati değiştirmez. Dolayısıyla devamlılık bu huzur halinin gereğidir. Devamlı olmayan hal huzur hali değil, matluba meyildir. Matluba meyil hali de huzur haline benzer; fakat bu hal, süreklilikten nasibi az olan husûlî ilme benzediği için devamlı olması mümkün değildir. En güzel misal Allah'a aittir.

Burada gerek huzurî ilmi gerekse husulî ilmi Allah için kullanmamız sadece bir benzetme ve mecaz kabilindendir. Allah insana insanın kendisinden daha yakın olduğuna göre, arif kulun onunla ilişkisini anlatmak için husulî ilim kavramı yetmediği gibi huzurî ilim kavramını da yetmez. Akli ilimlerle meşgul olan kimseler Allah'ın insana olan yakınlığını anlatmak için insanın kendi özünden daha yakın bir şey bulamadığı için bu kavramları kullanmak zorundadır. Akli ilimlerle uğraşanlar bu manayı tasavvur etmekten aciz kalsa da ilm-i ledün sahipleri nezdinde bu mana gayet açık ve Allah'ın yardımıyla pek kolaydır.

*"Rabbimiz! Biz'e tarafından rahmet ver ve bize, (şu) durumumuzdan bir kurtuluş yolu hazırla! demişlerdi."*¹⁶⁵

Seyyid kardeşimizin sizin üzerinizde çok hakkı vardır. Onun izni olmadan gelmenize alınmış. Hiç vakit kaybetmeden yanına gidip özür dilemelisiniz. Eğer iznini alıp da geldiyse bir sıkıntı yok. Onun hatırını gözetmenizi ve geleceğiniz zaman kendisinden izin almanızı istiyorum.

Bundan daha fazla ne yazayım?

KELİME ANLAMİ

16. إِلَى مَوْلَانَا أَحْمَدَ الدِّينِيِّ On altıncı mektup (Xüme gönderilmiştir) Mevlana Ahmed Deybeni'ye (Ne hakkindadır) السَّالِكِ Salikin vakıf Hallerine ve o hallerin müşahedesine (Neye vakıf olamamışsınız?) وَمُشَاهَدَتِهَا Müritlerin aynalarında (Nerede?)

وَصَلَ Hamd Allah'a وَسَلَامَ Selam ise Seçtiği kullarına olsun عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى Değerli mektup ulaştı وَذَكَرْتُمْ فِيهِ Ve orada zikretmişiniz ki, بَائِي لَا أَحَدُ فِي Bu yüce Hâlede Lâfâfede لَطَائِفَ الْعِلْمِ Ben nefsimde hiçbir şey bulamıyorum (Neden?) وَمَعَ ذَلِكَ Ve taifenin hallerinden وَمَعَارِفِهِمْ Vecced, ilim ve marifetlerinden بَعْدَ بَعْدٍ Ve bununla beraber كُنْتُ تُعَلِّمُ Öğretmiştim (Xüme?) اِلْكَيْنِ اِلْكَيْنِ İki tane talebeye (Neyi öğretmişsiniz?) تَارِكَاتِهَا Ve çok tesirlenmişlerdi وَظَهَرَتْ مِنْهُمَا Ve o ikisinden zahir olmuştu (Neyi?) أَنَّ الْأَحْوَالَ (اعْلَمْ) Bilesin ki, بَيْنَهُمَا وَبَيْنَهُمَا Ve o ikisi ilim sahibi olunca هَالِكَةً Ve gizlice بِحُصُولِ لِحَالِ الْمُسْتَوْرِ Bilmeye (Neyi?) وَذَلِكُمْ أَيْضًا Ve sizi de ulaştırdılar (Neyi?) كَمَا لَا تَعْلَمُ Bir ayna gibi ki, كَمَا لَا تَعْلَمُ Bir ayna gibi ki, كَمَا لَا تَعْلَمُ İnsanadaki اِلْكَيْنِ اِلْكَيْنِ Ve onun gizli güzelliğini ortaya çıkarır (Nerede?) اِلْكَيْنِ اِلْكَيْنِ Maksat hallerin meydana gelmesidir اِلْكَيْنِ اِلْكَيْنِ Ve yakınlıkta eşit olurlar اِلْكَيْنِ اِلْكَيْنِ

